

Magyarország tógazdasági és intenzív üzemi haltermelése 2017-ben

Gábor János¹, Kiss Gabriella², Bojtárné Lukácsik Mónika², Udvari Zsolt¹

¹Agrárminisztérium, ²Agrárgazdasági Kutató Intézet

Az eddigi gyakorlatnak megfelelően ezúton tájékoztatjuk a Tisztelt Olvasókat a 2017. évi magyarországi akvakultúra termelés eredményeiről és a legfontosabb következtetésekről.

A tógazdasági és intenzív üzemi haltermelésről az Agrárgazdasági Kutató Intézet (a továbbiakban: AKI) a „Lehalászás” című statisztikai jelentés keretein belül gyűjti az adatokat a haltermelőktől, majd dolgozza fel azokat. Az Agrárminisztérium többek között ezekből az adatokból készíti el értékeléseit, és tesz eleget a nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettségeinek (FAO, OECD, EUROSTAT).

Az AKI-hoz beérkezett és feldolgozott adatok összesítése szerint Magyarországon halastóként nyilvántartva a 2017. évben 29 604 hektár tóterület szerepelt, amelyből 26 065 hektár volt az üzemelő tóterület. Az éves ingadozásokat a technológiai szárazon tartás, a kiöregedett halastavak termelésből való kivonása, illetve a felújítások és az újonnan létesített halastavak üzembe állítása okozza. Az előző évi 26 480 hektárhoz viszonyítva 1,5 százalékkal kisebb tóterületen folyt halgazdálkodás.

Az előbbieken részletezett halastó felületet az adatszolgáltatók száma alapján 381 vállalkozás működtette. Fontos hangsúlyozni, hogy 2017-ben 37 hektár új halastavat létesítettek, valamint 222 hektár tóterületet vontak rekonstrukció alá. A tógazdaságok és intenzív haltermelő üzemek bruttó haltermelése együttesen 25 409 tonna volt, ami 8,1 százalékos jelentős növekedés az előző évhez képest. Az elmúlt éveket szemlélve az étkezési halak előállításában 2017-ben is pontydominancia mutatkozott, ami a hazai fogyasztási szokásokra vezethető vissza. Amellett, hogy a hazai természeti viszonyok leginkább a halfajnak kedveznek, a magyar fogyasztók is ösztönzik a pontytermelést, hiszen ragaszkodnak ehhez a halfajhoz.

Az étkezési halak termelésében a 2012. és 2014. évek között tapasztalható csökkenő tendenciát 2015-ben egy nagyobb növekedés követte (+12,8 százalék). 2017-ben a 14 893 tonnás tógazdasági és a 3364 tonnás intenzív üzemi étkezési haltermelés növekedése együttesen egy jelentős 10,6 százalékos növekedést mutat az egy évvel korábbi adathoz képest.

A magyarországi tógazdasági 21 208 tonnás termelés domináns halfaja a ponty, amely az étkezési hal 82,3 százalékát tette ki 2017-ben. Az étkezési pontytermelés 22 százalékkal volt magasabb, mint 2016-ban. Az emelkedés csak az étkezési korosztály területén tapasztalható, a többi korosztály nagyságrendileg az előző évinek felel meg. A teljes haltermelés vonatkozásában is jelentős, 8,6 százalékos növekedés figyelhető meg. A 2017-es hektáronkénti szaporulat összesen 566,7 kg, ebből az 1 hektárra jutó pontyszaporulat 462,3 kg volt, ami jelentős 21,8 százalékos növekedést jelent. A növekedésnek több oka lehet. Egyik ilyen ok a termelési fegyelem növekedése és az új technológiai elemek elterjedésének hatása. A másik ok a kereslet növekedéséhez történő alkalmazkodás és az exportlehetőségek kiszélesedése. A pontytermelés jelentős takarmányfogyasztó ágazat: 3,5–5 kg közötti takarmánymennyiségből, azaz búzából, kukoricából, árpából, tritkáléból és más egyéb alkalmas gabonaféléből lehet előállítani 1 kg pontyhúst.

A növényevő halfajok körében az amur a lehalászás 4,1 százalékát, a fehér busa (pettyes busa és hibrid busák nélkül) pedig 6,3 százalékát adta 2017-ben. A tógazdaságokban termelt ragadozó halak (csuka, harcsa, fogassüllő) lehalászott mennyisége 2017-ben 17,3 százalékkal csökkent az előző évhez képest. A tógazdasági étkezési haltermelés 2017-ben összességében 14 893 tonna volt, ami az előző évhez viszonyítva 14,4 százalékos növekedést mutat.

A tógazdasági haltermelés szektoronkénti megoszlása 2017. évben

Megnevezés	Üzemelt tóterület (ha)	Lehalászás összesen (tonna)	Ebből: étkezési hal összesen (tonna)
Állami gazdálkodó szervezetek	5118	2995	2103
Mezőgazdasági szövetkezetek	151	301	274
Halászati szövetkezetek	261	150	125
Horgász szervezetek	667	598	318
Más társas vállalkozások	16 143	14 832	10 534
Egyéb	3725	2332	1539
Összesen	26 065	21 208	14 893

(Forrás: AKI)

A tógazdasági haltermelés mellett igen jelentős az intenzív üzemi rendszerekben történő haltermelés. Ennek lényege, hogy rövid idő alatt kis helyen sok halat termelnek. A sűrű népesítés, a többször történő mozgatás és a gyakori stressz megkívánja azt, hogy az ilyen körülmények között nevelkedő halak jól tűrjék a stresszt és ellenállóak legyenek a betegségekkel szemben. Az intenzív körülmények közé kitenyésztett fajták lényegesen jobb

növekedési, takarmány-hasznosítási és betegség-ellenálló képességet mutatnak, mint tógazdasági fajtársaik. Az intenzív üzemi rendszer előnyének tekinthető, hogy többféle halfaj termelésére is alkalmas, kisebb átalakítással könnyebben tud alkalmazkodni a piaci kereslet esetleges változásaihoz, és – ami a leglényegesebb – folyamatos halellátást tesz lehetővé. Hazánkban 21 intenzív üzemi rendszer működött illetve szolgáltatott adatot a 2017. év vonatkozásában. A zárt rendszerekben termelt hal mennyisége 4200 tonna volt, ami az előző évhez képest 6 százalékos növekedést jelent. A teljes mennyiségből az étkezési célra előállított hal 3364 tonnát tett ki, amely 4,1 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbi mennyiséget. Az étkezési célra szánt hal mennyiségének folyamatos növekedése az afrikai harcsa termelés bővülésének köszönhető. Itt kell megjegyezni, hogy ezzel a mennyiséggel elsők vagyunk az Európai Unióban és hazánkban ennek a halfajnak az előretörése egy sikertörténetnek tekinthető. Az afrikai harcsa intenzív üzemi rendszerekben hatékonyan növekszik, akár hat hónap alatt is elérheti a piaci méretet. Az afrikai harcsa sikerét szemlélteti, hogy az étkezési méretű termelése a 2016. évihez képest is 4,4 százalékkal növekedett és 2017-ben 3174 tonna került értékesítésre.

A 2017. évi 18 257 tonnás akvakultúras étkezési haltermelés a hazai fogyasztói szükségleteket teljes mértékben kiszolgálja. Itt kell megemlítenünk, hogy a tógazdaságokban horgásztatással értékesített hal mennyisége 282,5 tonna volt 2017-ben, ami a korábbi 262,5 tonnához mérten 7,6 százalékos emelkedést jelent. Az alábbiakban bemutatjuk a legfontosabb eredményeket és változásokat.

Magyarország haltermelése 2016-2017. évben

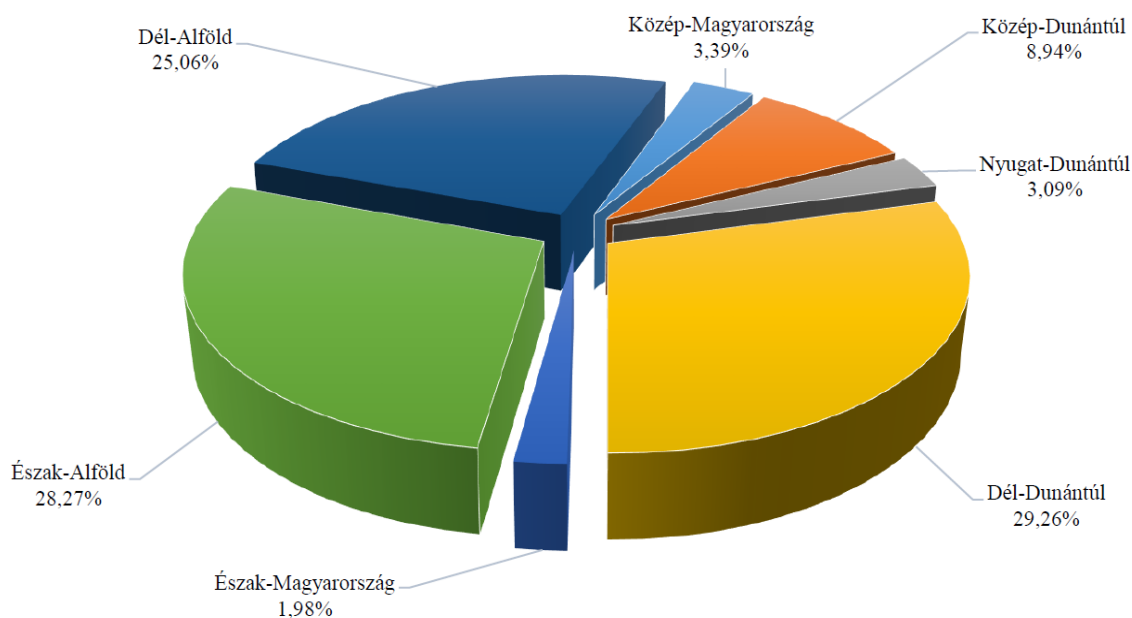
Év	Tógazdasági haltermelés		Intenzív üzemi haltermelés		Összesen	
	(tonna)					
	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési
2017.	21 208	14 893	4200	3364	25 409	18 257
2016.	19 883	13 278	3979	3242	23 837	16 520
2017/2016. (arány)	106,7%	112,2%	105,6%	103,8%	106,6%	110,5%

(Forrás: AKI)

A magyarországi tógazdasági haltermelés legnagyobb részét évek óta ugyanaz a három régió adja: Dél-Dunántúl, Észak-Alföld és Dél-Alföld. 2017-ben, ahogy a korábbi években is, Hajdú-Bihar megyében termelték a legtöbb halat. Ezen kívül jelentős mennyiséget halásztak le Somogy, Jász-Nagykun-Szolnok, Békés és Csongrád megyében. Tovább elemezve az akvakultúras adatokat megállapítható, hogy a 2016. évi adatokhoz viszonyítva a tógazdasági

kihelyezés 2017. évben 1,5 százalékkal, az őszi lehalászás mennyisége pedig 8,6 százalékkal növekedett.

Az étkezési pontytermelés megoszlása régiók szerint 2017. évben

Forrás: AKI Agrárstatisztikai Információs Osztály

A halfajonként és korosztályonként lehalászott mennyiségek közül a legfontosabbakat kiemelve a következő tendenciák állapíthatók meg. Az étkezési ponty lehalászott mennyisége 10 036 tonnáról 12 240 tonnára növekedett az előző évihez képest, ami 22 százalékos növekedésnek felel meg. A halak átlagos egyedenkénti tömege ugyanakkor 2,04 kg-ról 1,96 kilogrammra csökkent, ami gyakorlatilag megegyezik az előző évivel. Ugyanakkor a lehalászott kétnyaras növendék ponty mennyisége darabszám szerint 4 százalékkal csökkent, de átlagsúlyuk nem változott. A lehalászott egynyaras pontyivadék mennyisége 2017. évben 1,6 millió darabbal növekedett, de átlagsúlyuk 59 grammról 54 grammra csökkent. A „növényevő” halfajok esetében a lehalászott étkezési mennyiségekben a fehér busa esetében mintegy 22 százalékos csökkenés tapasztalható. A pettyes busa és az ugyanebbe a kategóriába sorolt hibrid busák esetében a növekedés több mint 50 százalékos, míg az amurnál a növekedés több mint 3 százalékos. A növendék népesítő anyagot tekintve az amur darabszáma 3 százalékkal nőtt, de az átlagos egyedenkénti tömege 43 dkg-ról 37 dkg-ra csökkent, ami a két évvel ezelőtti értékkel (53 dkg) összevetve már jelentős csökkenésnek mondható. A fehér busa darabszáma 24 százalékkal haladja meg az előző éviét. Az

egyedtümeget nézve az előző évihez hasonlóak az eredmények, a beérkezett adatok alapján 2015. évben 79 dkg-os átlagos egyedenkénti tömegről beszélhettünk, míg a 2016. évi 76 dkg-os átlagos egyedenkénti tömeg szinten tartottnak tekinthető és 2017-ben újra visszatértünk a 79 dkg-os szintre.

A tógazdasági járulékos ragadozó halfajaink esetében az étkezési kategóriában harcsából több mint 22 százalékkal nőtt, ugyanakkor fogassüllőből mintegy 35 százalékkal csökkent a termelés mennyisége. Külön kiemeljük a csökkenés nagyságát a csuka esetében, ahol is a 2016-os eredményhez képest 75,9 százalékos a csökkenés, de a 2015-ös 27 tonnás adathoz képest a 31,3 tonnás adat nem képez nagyságrendi változást. A 2016-os adat vagy a kiugróan jó év eredménye, vagy esetleges adatszolgáltatási anomália.

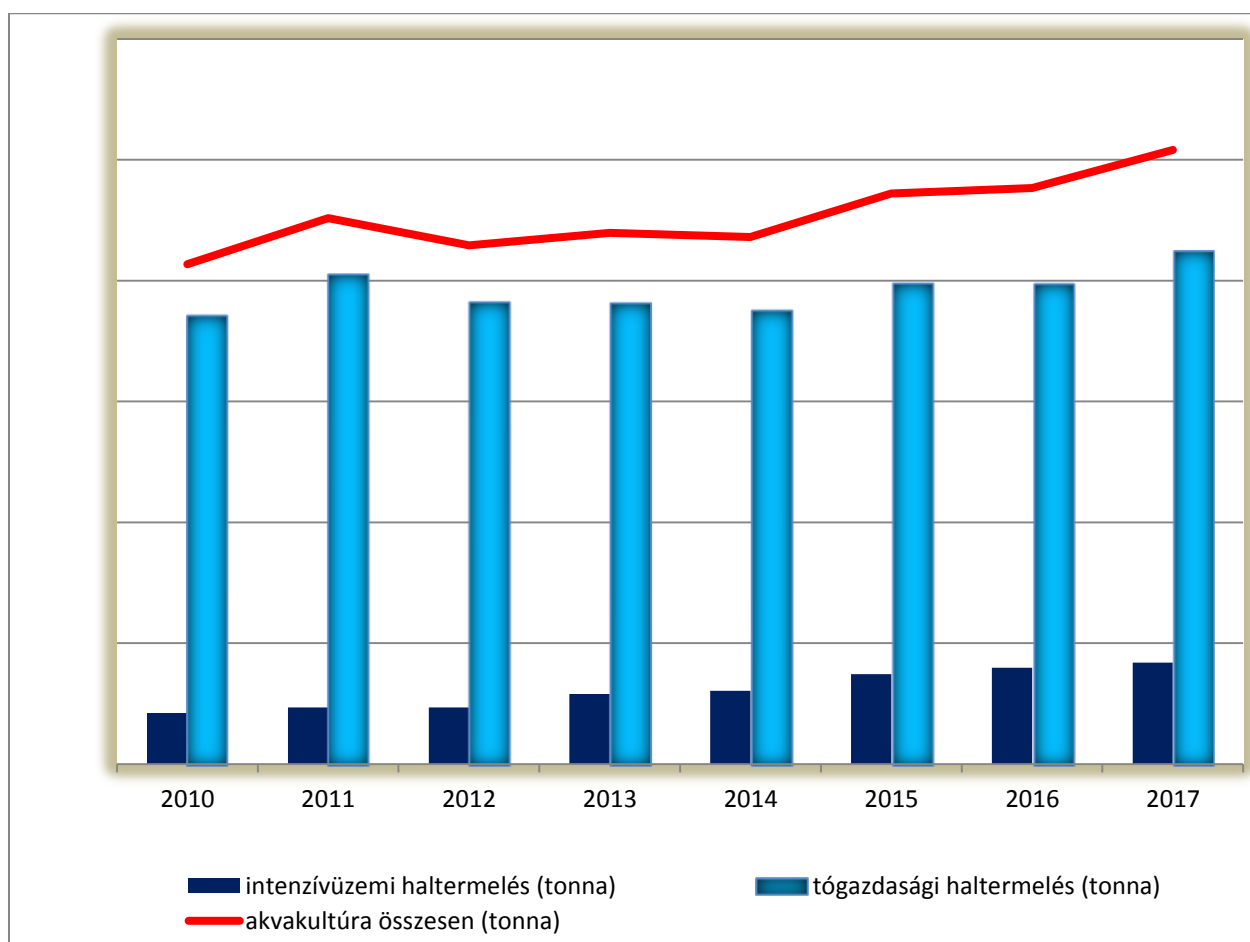
Az intenzív üzemi haltermelésben az étkezési célú afrikai harcsa mennyisége a 2016. évi 3039 tonnáról 3174 tonnára nőtt 2017-ben, ami több mint 4 százalékos emelkedést jelent és a keresletnövekedést is mutatja. 2015. évben növendékből 1,3 millió darabot jeleztek a halgazdaságok, ez az érték 2016. évben az előző évek tendenciájának megfelelően tovább emelkedett és megközelítette az 1,4 millió darabot, majd 2017. évben meghaladta az 1,5 millió darabot.

A hazai étkezési pisztráng termelése 58 tonnáról visszaesett 54 tonnára.

A 2017. évben az étkezési tokfélék össztermelése a 2016. évi 75,7 tonnáról 97,2 tonnára növekedett. Ugyanakkor meg kell említeni, hogy a növendék tokfélék mennyisége 42 százalékkal 55,3 tonnára csökkent.

A tendencia szemléltetésére az alábbi grafikonon bemutatjuk a tógazdasági haltermelés és az intenzív üzemi haltermelés, valamint a teljes vertikum termelési mutatóit. A mennyiségek az összes megtermelt halmennyiségre vonatkoznak.

Az akvakultúra ágazat termelési mutatói 2010-2017. évek között

(Adat forrása: AKI, grafikon: AM)

A halászati és akvakultúra termékek külkereskedelmi forgalma 4 százalékkal emelkedett 2017. évben a megelőző évhez képest, ennek háttérében az import bővülése áll, mivel az export elmaradt az előző év azonos időszakának szintjétől. Az importérték 6 százalékkal (1,8 milliárd forinttal) emelkedett, míg az exportérték 3 százalékkal (240 millió forinttal) csökkent a 2016. évihez viszonyítva. A halászati és akvakultúra termékek importértéke 32,1 milliárd forintot, exportértéke 7,7 milliárd forintot ért el 2017. évben, így a külkereskedelmi forgalom passzívuma 24,4 milliárdot tett ki, mely 2 milliárd forinttal haladta meg a 2016-os értéket.

A tógazdaságokban és az intenzív üzemi rendszerekben 2017-ben összesen 1805 főt foglalkoztattak, ebből 1495 főt teljes munkaidőben, míg 219 főt részmunkaidősként alkalmaztak, 91 fő pedig segítő családtagként dolgozott. Alkalmi munkával 23 090 nap-főt foglalkoztattak. (Az alkalmi foglalkoztatást nap-főben adjuk meg, tehát amennyi napot alkalmi munkával töltöttek.)

Hivatkozás:

Gábor J., Kiss G., Bojtárné Lukácsik M., Udvari Zs. (2018): Magyarország tógazdasági és intenzív üzemi haltermelése 2017-ben.

www.halaszat.kormany.hu